

Meldcode / protocol Kindermishandeling / huiselijk geweld

[Ik vermoed huiselijk geweld](#)

[Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)

[Veilig thuis 0800-2000](#)

1. Inleiding

Opgroeien in een veilige omgeving is de voorwaarde om later een evenwichtige volwassene te kunnen zijn. Helaas is een groot aantal kinderen jaarlijks slachtoffer van kindermishandeling. Gezien de landelijke cijfers is er op elke basisschool in Nederland ieder jaar een aantal kinderen (ruim 3%) dat in een schooljaar te maken heeft met kindermishandeling.

Scholen hebben een belangrijke taak en verantwoordelijkheid in de aanpak van kindermishandeling. Van de medewerkers wordt niet verwacht dat ze kindermishandeling kunnen voorkomen of doen stoppen. Maar zij hebben de plicht (vermoedens van) kindermishandeling te signaleren en hulpverlening op gang brengen. Zie de meldcode.

Het doel van dit protocol is: een vermoeden van kindermishandeling bespreekbaar maken en de signalen doorgeven voor eventuele verdere hulp. Dit protocol geeft aan hoe de medewerkers op zorgvuldige wijze hun verantwoordelijkheid kunnen nemen en dilemma's in de relatie met ouders en kinderen kunnen hanteren wanneer kinderen op school (mogelijk) slachtoffer zijn van kindermishandeling.

Kindermishandeling is elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen waardoor ernstige schade wordt of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychische letsel. Hieronder vallen ook verwaarlozing en onthouden van essentiële hulp, medische zorg *en onderwijs*.

Er worden **zes vormen van kindermishandeling** onderscheiden:

- **lichamelijke mishandeling:** het kind wordt geslagen, geschopt, geknepen, gebrand en dergelijke
- **lichamelijke verwaarlozing:** het kind wordt (medische) verzorging en/of veiligheid onthouden, het kind krijgt onvoldoende voedsel en kleding
- **psychische mishandeling:** het kind wordt afgewezen, geterroriseerd, aangezet tot afwijkend en/of antisociaal gedrag, gepest, getreiterd, gekleineerd; aan het kind worden extreem hoge eisen gesteld, een juiste vorm van onderwijs wordt onthouden
- **psychische verwaarlozing:** het kind wordt geestelijk verwaarloosd, geïsoleerd,

genegeerd; koestering wordt onthouden en er is nooit aandacht of tijd voor het kind

- **seksueel misbruik:** het kind wordt gedwongen seksuele handelingen te ondergaan, seksuele handelingen uit te voeren, getuige te zijn van seksuele handelingen van anderen of wordt gedwongen te kijken naar pornografisch materiaal.
- **getuige van partnergeweld:** het kind merkt op dat er geweld in huis plaatsvindt.,

2. Stappen meldcode

Bij (vermoedens van) kindermishandeling wordt het volgende stappenplan gehanteerd:

Stap 1: medewerker heeft een vermoeden en brengt de signalen in kaart.

- Observeren welke signalen de leerling afgeeft. Maak zo nodig persoonlijke werkaantekeningen, let op beveiliging. Maak gebruik van de [signalenkaart](#).

Stap 2: medewerker bespreekt het vermoeden met collega's, aandachtsfunctionaris (AF), teamleider en vraagt eventueel advies in bij Veilig Thuis.

- Bespreking van deze signalen met collega, AF, teamleider. Maak daarbij gebruik van observaties en de signalenkaart.. Neem hierin ook gezinsrisico's mee, signalen bij broertjes of zusjes?
- Bespreken van de informatie/signalen met de gezinscoach en/of de jeugdarts.
- Plan van aanpak maken: 1^e plaats gesprek met ouders. Wie doet wat en wanneer?

Stap 3: uitvoeren van afspraken uit het plan van aanpak

- Gesprek met ouders. Andere voorbeeldactiviteiten zijn gericht observeren, praten met het kind, , onderzoek door de jeugdarts, consulteren van Veilig Thuis etc.

Stap 4: Weeg het geweld.

- Bespreken van de resultaten uit fase 3.
- Weeg het geweld met gebruikmaking van het afwegingskader Meldcode onderwijs en leerplicht.
- Hulp op gang brengen sámen met ouders.
- Bij weigering van hulp melding bij Veilig Thuis afwegen, zo nodig in overleg met jeugdarts en/of gezinscoach,
- Uitsluitend in crisissituaties melden bij politie of Raad voor de Kinderbescherming. Bij twijfel of iets als crisis kan worden aangemerkt, kun je advies hierover inwinnen bij Veilig Thuis.

Stap 5: Beslis: is melden nodig?

- Wanneer je het kind voldoende kunt beschermen, bied of organiseer je de noodzakelijke hulp.
- Indien er sprake is van een acute of structurele onveiligheid doe je een melding van Veilig Thuis.
- Geef altijd aan ouders door wanneer je meldt. Enige uitzondering op die informatieplicht is wanneer het de veiligheid acuut in gevaar brengt van kind, of medewerker.

Volgens de Wet op Persoonsregistraties hebben ouders het recht op inzage en correctie in het dossier van hun kind. Daarom dienen gegevens in het dossier zorgvuldig en zo objectief mogelijk te worden beschreven.

3. Nadere uitwerking van de verschillende fases

Stap 1: Ontstaan van vermoeden

De bron van het vermoeden van kindermishandeling kan zijn:

- a. Je hebt een vermoeden;
- b. Iemand (bijvoorbeeld een ander kind) vertelt een zorgwekkend verhaal over een kind uit je klas;
- c. Een kind neemt je in vertrouwen over de eigen situatie.

Ad a/b: Als je een vermoeden hebt dan neem je contact op met de aandachtsfunctionaris en informeer je de teamleider/directeur. Samen neem je dit protocol goed door en maak je afspraken over de volgende punten:

- Observeer het kind gedurende een aantal dagen (max. 1 maand) heel goed, let hierbij op opvallend gedrag of opmerkelijke lichamelijke signalen, zoals blauwe plekken, schaaf- of brandwonden, herhaalde botbreuken, ander letsel zoals doofheid, mank of moeizaam lopen, hoge spierspanning. Kijk ook goed naar de ouder-kind relatie (zie ook signalenlijst)
- noteer welke signalen je bij de leerling opmerkt, ook je eigen onderbuikgevoel. Dit worden je persoonlijke werkaantekeningen. Let op dat niemand bij je aantekeningen kan komen!
- overleg met mensen die informatie kunnen geven over het kind of de thuissituatie, zoals een collega, een andere leerkracht die het kind of het gezin kent, of de leerkracht die een broertje of zusje in de klas heeft. Vraag advies aan de aandachtsfunctionaris en breng je teamleider op de hoogte.
- blijf aan de vertrouwensrelatie met het kind bouwen
- bepaal een tijdslimiet voor deze fase (maximaal een maand)

Ad c: Als een kind je in vertrouwen neemt, dan

- Luister je rustig naar hetgeen het kind te vertellen heeft. Reageer niet al te emotioneel of paniekerig. Je neemt het kind serieus en spreekt je zorgen uit. **Beloof nooit geheimhouding!** Vertel dat het belangrijk is dat het stopt en dat je samen met iemand gaat bekijken hoe er geholpen kan worden. Want niemand vindt dit fijn. Vraag wat het kind zelf wilt en maak zo nodig een vluchtplan met het kind. Naar wie kan je toe/ kan je bellen als je je niet fijn voelt (bv oma of tante)?
- Noteer wat het kind verteld heeft. Dit worden je persoonlijke aantekeningen.
- Houd je contact met het kind en bespreek de stappen die gezet worden.

Aan het einde van deze fase neemt de medewerker (na afstemming met aandachtsfunctionaris en MT) een besluit:

- Het vermoeden is onterecht / ongegrond
- Er is een andere reden voor het gesignaleerde gedrag. Zoek uit wat er aan de hand is en blijf alert.
- Er is twijfel over of geen bevestiging van het vermoeden
- Blijf nauwkeurig registreren wat je opvalt of wat je wordt verteld. Na twee maanden wordt het kind opnieuw besproken met de teamleider
- Het vermoeden wordt bevestigd of versterkt

Tips in fase 1:

- Vertrouw op je intuïtie en houd dat niet voor jezelf: praat erover. Je hebt tenslotte niet voor niets een niet-pluis gevoel.
- Ga niet overhaast te werk. Wie iets wil bereiken moet zorgvuldig handelen. Betrek anderen tijdig en niet pas dan, wanneer het voor jou 'zo niet langer kan': dan ben je te lang zelf bezig geweest en geef je anderen niet de tijd om rustig aan het werk te gaan.
- Accepteer kindermishandeling als een van de vele mogelijke oorzaken van onverklaarbaar/ opvallend gedrag van een kind. Probeer in deze fase het beeld completer te krijgen. Speel geen politieagent: het is niet de taak van de leerkracht om speurwerk naar de dader te doen. Ga uit van een patroon aan signalen uitgezonden door het kind of door een derde. Blijf (het gedrag van) het kind aandachtig volgen, dat wil zeggen observeren en noteren wat je ziet en hoort, maar voorkom een uitzonderingspositie van het kind.
- Ga zorgvuldig om met de privacy van het kind en van de ouders.
- Het vertrekpunt van je inzet blijft de zorg die je, met de ouders, voor het kind hebt. Probeer oordeelvrij te blijven over de ouders.
-

Stap 2: Overleg

- De teamleider legt het vermoeden voor aan de gezinscoaches/ of jeugdarts.
- Ter voorbereiding van het overleg kun je gebruik maken van de gestelde vragen van de observatielijst (Hfst. 5).
- De teamleider is verantwoordelijk voor de coördinatie en de voortgang.
- Bekijk welke gegevens over dit kind beschikbaar zijn; dit wordt ook vastgelegd. Maak hierbij onderscheid tussen objectieve en subjectieve gegevens. Wees zorgvuldig met informatie van derden.
- De teamleider let ook op de tijd en stelt een tijdslimiet voor deze fase.

Als het overleg met specialisten geen bevestiging van het vermoeden heeft, maar het gedrag heeft bijvoorbeeld een andere oorzaak, dan blijft je alert, blijf je bouwen aan de vertrouwensrelatie met het kind, maak je een afspraak om over een bepaalde periode nog eens samen overleggen over het gedrag of lichamelijke gesteldheid van het kind. Indien er twijfel blijft, of er bestaat een redelijk vermoeden van kindermishandeling, dan wordt een plan van aanpak gemaakt

Tips in fase 2

- Veilig Thuis is de centrale instantie voor het vragen van advies over of het melden van kindermishandeling. Veilig Thuis is 7 dagen in de week 24 uur per dag bereikbaar op 0800-2000. Je wordt automatisch doorgeschakeld naar Veilig Thuis in je eigen regio.
- In crisissituaties is het ook mogelijk te melden bij de politie of Veilig Thuis.
- Privacy: Wanneer persoonlijke aantekeningen zijn gemaakt, is het belangrijk deze goed op te bergen, het liefst zonder naam. Zodra het mogelijk is, worden deze aantekeningen weer vernietigd.
- De wettelijke plicht van de school met betrekking tot huiselijk geweld/ kindermishandeling is het signaleren en het aankaarten ervan bij de ouders en bij de verantwoordelijke instanties. De school is niet verantwoordelijk voor de verandering van de situatie of voor de hulpverlening.

Fase 3: Plan van Aanpak

Uitwerking van voorbeelden bij mogelijke stappen:

Een consultatie bij Veilig Thuis

- Deze geeft advies over de verdere stappen die genomen kunnen worden
- De resultaten van het gesprek met Veilig Thuis worden doorgesproken met jeugdarts of gezinscoach. Naar aanleiding hiervan wordt het plan van aanpak eventueel bijgesteld.

Een gesprek met de ouders

- overleg welke persoon het beste met de ouders kan spreken
- bereid het gesprek goed voor (zie TIPS hierna)
- voer het gesprek bij voorkeur nooit alleen
- overleg na afloop van het gesprek over verdere stappen

De jeugdarts roept het kind op voor onderzoek

- de jeugdarts kan een kind oproepen voor onderzoek, **nadat** de school de zorgen heeft besproken met de ouders
- de jeugdarts onderzoekt de leerling en spreekt met de ouders
- de resultaten worden met de teamleider besproken voor zover ze betrekking hebben op het vermoeden van kindermishandeling, rekening houdend met de privacy van het kind.

Resultaten bespreken

- analyse van de waarnemingen
- verzamelen van feitelijke informatie
- beeld van de verzorgingssituatie van het kind
- draaglast/ draagkracht van de ouders

Tips in fase 3:

- Als het kind met je gesproken heeft, praat dan niet met de ouders zonder het kind daarvan in kennis te stellen. Afhankelijk van de leeftijd kan je met het kind afspreken wat je wel en niet met ouders bespreekt.
- Bepaal voor je het gesprek gaat voeren met de ouders, wat het *doel van het gesprek* is. Het doel van het gesprek kan bijvoorbeeld zijn om na te gaan of de ouders je zorgen herkennen. Vaak is zorg delen met de ouders de beste ingang: blijf bij welk *concreet gedrag* je ziet bij het kind, herkennen ouders de signalen van hun kind ook in de thuissituatie? Bespreek niet je vermoedens, maar je zorgen en geef aan dat je hierbij allebei een verantwoordelijkheid kent. Stel open vragen en zeg dat je op zoek bent naar de oorzaak/ de aanleiding van het voor het kind ongewone gedrag. Spreek af welke vervolgacties worden ondernomen
- Praten met de ouders kan vele gevolgen hebben. Zo kan door een gesprek een deel van de vermoedens onterecht blijken. Ook voelen sommige ouders zich al geholpen als je hun zorg blijkt te delen en je de problemen bespreekbaar hebt gemaakt. Maar je vermoeden kan ook worden gesterkt. Onderbouwing van je vermoeden en het delen van je zorgen met de teamleider en gezinscoach en/of jeugdarts zijn dan de volgende stappen.
- Ouders kunnen het gesprek zien als bewijs van de loslippigheid van hun kind en van je bemoeizucht.
- Wanneer je je afvraagt hoe je het beste een gesprek met de ouders kan voeren is het altijd mogelijk advies te vragen bij Veilig Thuis .
- Huisbezoeken bieden goede mogelijkheden om het samenspel tussen ouders en kinderen te observeren.
- Zorg ervoor dat ouders met slechts 1 of hooguit 2 personen uit je school te maken krijgen gezien de vertrouwensrelatie die tot stand dient te komen.
- Vanzelfsprekend heeft het betreffende kind behoefte aan steun en hulp. Bekijk wie het kind het beste ondersteuning kan bieden.

Stap 4: Weeg het geweld

Hulp aan ouders

- Als ouders het probleem onderkennen en mee willen werken aan verandering van hun situatie, kan Veilig Thuis of de jeugdarts adviezen geven en doorverwijzen.

Melding bij Veilig Thuis

- Als het vermoeden gegrond is en de zorg over het kind blijft bestaan, dan is de enige mogelijkheid een melding te doen bij Veilig Thuis, ook voor registratiedoeleinden en dossiervorming. Dat kan de directeur, de leerkracht, de teamleider, de jeugdarts of de jeugdverpleegkundige van de JGZ doen. Bespreek wie gaat melden. Dit maakt verschil omdat voor verschillende functionarissen verschillende afspraken gelden over het al dan niet anoniem kunnen blijven als melder.
- Na de melding ligt de verantwoordelijkheid voor het op gang brengen van hulpverlening mede bij Veilig Thuis. De melder wordt op de hoogte gesteld van stappen die gezet worden met inachtneming van de privacy van het gezin. Het gaat hier om vrijwillige hulpverlening. Als dat niet lukt, terwijl de situatie ernstig blijft, dan zal Veilig Thuis de Raad voor de Kinderbescherming inschakelen.
- Uitsluitend in een crisissituatie/ levensbedreigende situatie voor het kind kan men direct melden bij de politie en via Veilig Thuis bij de Raad voor de Kinderbescherming. Een melding bij de Raad kan niet anoniem.

Tips bij stap 4:

- Als ouders zelf hulp willen, dan zullen de ouders in het algemeen naar het Sociaal wijkteam worden verwezen.
- Voor elke zaak rondom een vermoeden van huiselijk geweld/ kindermishandeling kan advies/ consult worden gevraagd bij Veilig Thuis zonder de naam van het kind en/ of ouder te noemen.
- Wanneer een vermoeden van kindermishandeling gemeld wordt bij Veilig Thuis, moet men rekening houden met de tijd die Veilig Thuis nodig heeft om informatie te verzamelen en mensen te mobiliseren.
- Soms moet men bij een zaak wachten op een gunstig moment om in te kunnen grijpen of om iets in beweging te kunnen zetten. Melden bij Veilig Thuis maakt de kans dat dit lukt groter.
- Het kan zijn dat een ander persoon of een andere instantie ook een melding doet. Maak evengoed je eigen melding ook.
- Bij de politie is melding mogelijk, wanneer men aangifte wil doen omdat het een strafbaar feit betreft. Dit kan niet anoniem. De politie doet aan opsporing en start een strafrechtelijk onderzoek.

Stap 5: Beslis: Melden of niet melden.

- Als je het kind voldoende kunt beschermen en/of er is passende en adequate hulp georganiseerd, hoef je niet te melden. Blijf wel volgen of de hulp een daadwerkelijke en duurzame uitwerking heeft.
- Als de situatie acuut of structureel onveilig is, of de hulp levert geen verandering op, dan meld je bij Veilig Thuis.

Nazorg

- Los van de gekozen weg, blijft de leerkracht zeker vier maanden na evaluatie het gedrag van het kind nauwkeurig volgen en doet hier regelmatig verslag van aan de teamleider.
- Teamleider volgt effect van afgesproken acties
- Blijf het kind steunen. Het belang van het bieden van ondersteuning aan het kind moet niet onderschat worden. Veel mensen die in hun jeugd mishandeld of misbruikt zijn, hebben het gered doordat andere volwassenen zich om hen bekommerden.

- Indien er aanleiding toe is, roept de teamleider de betrokken personen opnieuw bij elkaar (fase 2).
- Bij blijvende twijfel wordt bij Veilig Thuis gemeld.
- Als gebleken is dat het vermoeden niet gegrond was, kunnen de werkaantekeningen worden vernietigd en kan het traject met betrekking tot dit kind afgesloten worden.
- De zorgen rondom een leerling kunnen bij de leerkracht allerlei twijfels en gevoelens losgemaakt hebben. Het is van belang dat er ook nazorg voor hen beschikbaar is.
- Sta open voor ondersteuning om uw eigen machteloosheid en teleurstellingen te hanteren wanneer onverhoopt toch blijkt dat de hulpverlening anders verloopt dan u had gedacht.

4. Signalenlijst Kindermishandeling

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van **een signalenlijst** kan zinvol zijn, maar **biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid**. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. *Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!*

5. Wetgeving en meldcodes

Wetgeving.

Het Wetboek van Strafrecht kent geen apart artikel over kindermishandeling. Wel staan er in het Wetboek van Strafrecht een aantal artikelen die gaan over mishandeling, verwaarlozing en seksueel misbruik. Op www.kindermishandeling.info staat een overzicht van wetten die van toepassing kunnen zijn uit het Wetboek van Strafrecht.

Meldrecht.

Veel beroepskrachten hebben een geheimhoudingsplicht of een beroepsgeheim ten opzicht van hun cliënten. De Wet op de Jeugdzorg (www.jeugdzorg.nl) geeft deze beroepskrachten echter in geval van vermoedens van kindermishandeling een meldrecht. Ook zij kunnen hun vermoedens dus bij het AMK melden, zonder toestemming van de ouders of van het kind.

Meldplicht bij kindermishandeling door een medewerker binnen een instelling.

Elke beroepskracht binnen een instelling (dus ook binnen het onderwijs) heeft de **plicht** om bij vermoedens van kindermishandeling door een andere medewerker binnen de instelling het bestuur daarvan onverwijld in kennis te stellen. Het bestuur van een school heeft dan de meldplicht bij de vertrouwensinspecteur. Deelt deze het vermoeden van het bestuur, dan is het bestuur verplicht om aangifte te doen bij de politie. Om de drempel met de vertrouwensinspecteur zo laag mogelijk te houden heeft deze zelf geen meldplicht. Meer informatie hierover is te vinden op www.minocw.nl/veiligeschool/misbruik

Ontwikkeling van wetgeving en meldcodes.

Wetgeving en meldcodes zijn in voortdurende ontwikkeling. Om die reden is in dit protocol opgenomen dat in een vroeg stadium een oriëntatie op de wetgeving plaatsvindt.

Op de site van het Ministerie van Onderwijs (www.minocw.nl) is altijd de laatste informatie te vinden (brochure "Seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs: Meldplicht en aangifteplicht").

Verantwoordelijkheden

Van MT en bestuur:

- Informeren van ouders, medewerkers en officiële geledingen (MR, GMR) over dit protocol
- Invoeren van de noodzakelijke randvoorwaarden, zoals kennis van de medewerkers.
Benoeming van een teamleider, zorgdragen voor besprekings- en uitwisselingsmogelijkheden.
- (eind-) verantwoordelijkheid dragen voor uitvoering van het protocol en de medewerkers ondersteunen in het gebruik er van.
- Wettelijke verplichtingen (zie vorig hoofdstuk).

Van alle medewerkers:

- Kennisnemen van de inhoud van dit protocol en er naar handelen.
- Onderhouden van de eigen kennis en de vaardigheid om in staat te zijn signalen die (kunnen) wijzen op kindermishandeling te duiden en hier mee om te gaan.
- Waken voor de veiligheid van het kind en de eigen veiligheid bij het nemen van beslissingen.
- Uitvoeren van afspraken.
- Waarborgen van de continuïteit van het onderwijs en zorg en toezien op een zorgvuldige omgang met de privacy van het gezin.
- Het bestuur onverwijld in kennis stellen bij (vermoedens van) kindermishandeling door een medewerker binnen de eigen instelling.

Tot slot

Voor het onderwijs is op www.kindermishandeling.info een specifieke pagina ingericht. Hier is meer te vinden over vragen die scholen en medewerkers vaak hebben bij de aanpak van kindermishandeling